

ORIGINAL ARTICLE

Formulating the environmental culture of sports in the country based on sustainable development indicators

Sedigheh Fazaeli¹, Hossein Peymanizad^{2*}, Hasan Fahimdavin³, MohammadReza Esmaeelzadeh⁴

1 PhD Student of Sport Management, Department of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

2 Associate Professor, Department of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

3 Associate Professor, Department of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

4 Associate Professor, Department of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Correspondence:
Hossein Peymanizad
Email: submission84@gmail.com

Received: 06 Aug 2023
Accepted: 13 Oct 2023

How to cite
Fazaeli, S., Peymanizad, H., Fahimdavin, H. & Esmaeelzadeh, M.R. (2024). Formulating the environmental culture of sports in the country based on sustainable development indicators. *Applied Research of Sport Management*, 13(1). 127-142.

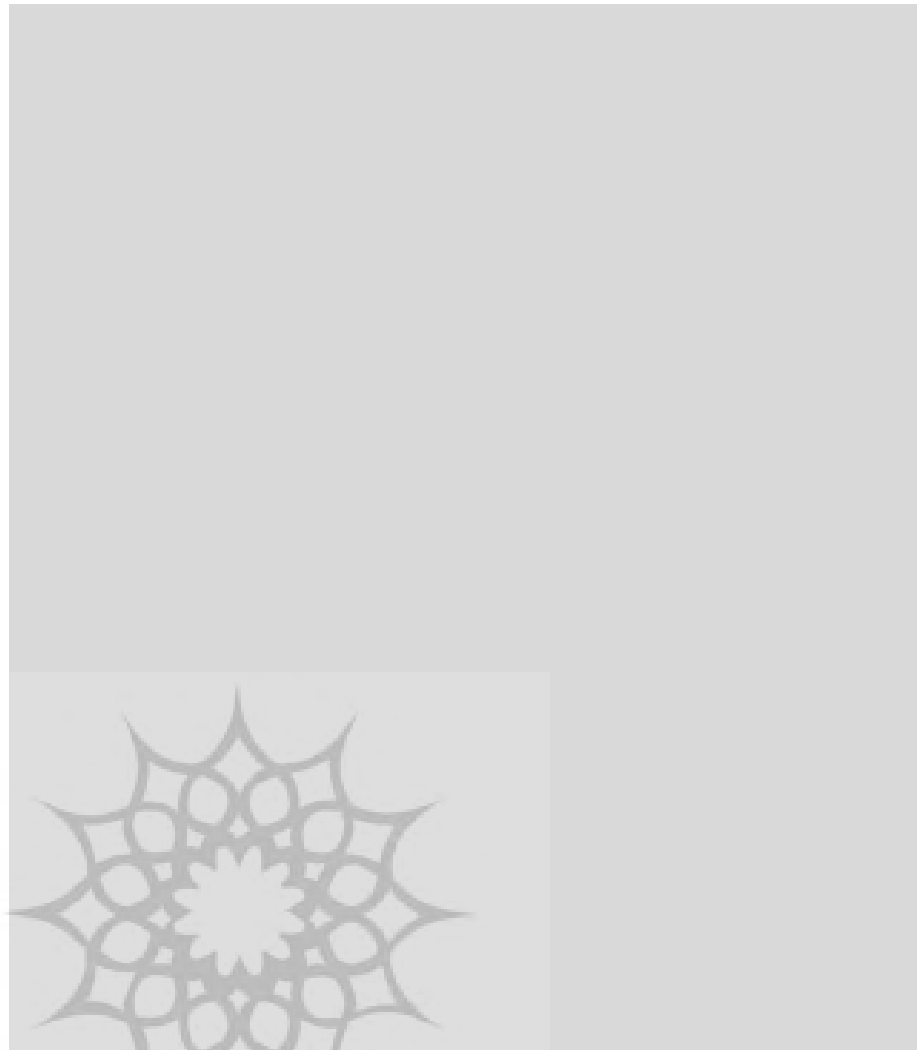
ABSTRACT

This study aims to formulate the environmental culture of sports in the country based on sustainable development indicators. The method is qualitative and systematic study based on data-based approach. The statistical population included two sections of human resources and information resources, which were selected in sufficient numbers, purposefully and based on reaching theoretical saturation (16 people and 55 documents). The research tool was semi-structured exploratory interviews along with a systematic library study. The validity was evaluated and confirmed through the reliability of the data, the validity of the instrument, the opinion and agreement between the correctors. The final conceptual framework includes 6 main categories: causal conditions (requirements and assumptions of green and sustainable sports culture), contextual factors (platform and capacity of green and sustainable sports culture), intervening factors (challenges of green and sustainable sports culture), phenomenon-oriented (green and sustainable sports culture), strategies (approaches to promote green and sustainable sports culture) and consequences (results and functions of green and sustainable sports culture). The results showed that the identified categories and consequences of actions in the field of environment and sustainable development will lead to reduction of environmental problems and sustainable development, promotion of the educational, cultural and social functions of sports, promotion of the place of sports in sustainable development plans and finally providing the satisfaction of the stakeholders and the sports community. The authorities can take effective measures towards the environmental culture and ultimately the sustainable development of sports by using this framework.

KEYWORDS

Environmental culture, sustainable development, sports.

پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی
ژورنال علمی و مطالعات فرهنگی
رمان جامع علوم انسانی

سال سیزدهم، شماره یکم، پیاپی چهل و نهم، تابستان ۱۴۰۳ (۱۴۲-۱۳۲)

DOI: 10.30473/arsm.2024.68774.3792

«مقاله پژوهشی»

تدوین چارچوب فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور مبتنی بر شاخص‌های
توسعه پایدار

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۳. ناشر این مقاله، دانشگاه پیام نور است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

صدیقه فضائلی^۱، حسین پیمانی زاد^{۲*}، حسن فهیم دوین^۳، محمدرضا اسماعیل زاده^۴

چکیده

هدف از مطالعه حاضر تدوین چارچوب فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور مبتنی بر شاخص‌های توسعه پایدار و روش تحقیق از نوع کیفی و مطالعه نظام‌مند مبتنی بر رویکرد داده‌بنیاد است. جامعه آماری شامل دو بخش منابع انسانی و منابع اطلاعاتی بود که به تعداد کافی، به‌صورت هدفمند و بر مبنای رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند (۱۶ نفر و ۵۵ سند). ابزار پژوهش، مصاحبه‌های اکتشافی نیمه‌ساختارمند به همراه مطالعه کتابخانه‌ای نظام‌مند بود. روایی ابزار براساس اعتبار حقوقی و علمی نمونه، نظر خبرگان و توافق بین مصححان ارزیابی و تأیید گردید. چارچوب مفهومی نهایی شامل ۶ مقوله اصلی: شرایط علی (الزامات و مفروضات فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، عوامل زمینه‌ای (بستر و ظرفیت فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، عوامل مداخله‌گر (چالش‌های فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، پدیده‌محوری (فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، استراتژی‌ها (رویکردهای ترویج فرهنگ ورزش سبز و پایدار) و پیامدها (نتایج و کارکردهای فرهنگ ورزش سبز و پایدار) بود. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد مقوله‌های شناسایی شده و پیامدهای اقدامات در زمینه زیست‌محیطی و توسعه پایدار، کاهش مشکلات زیست‌محیطی و توسعه پایدار، ارتقای کارکردهای تربیتی، فرهنگی و اجتماعی ورزش، ارتقای جایگاه ورزش در برنامه‌های کلان توسعه پایدار و در نهایت تأمین رضایت ذینفعان و جامعه ورزشی را به دنبال خواهد داشت. بهره‌گیری از این چارچوب به مسئولان کمک می‌کند تا در جهت فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور و در نهایت توسعه پایدار ورزش اقدامات مؤثری انجام دهند.

واژه‌های کلیدی

فرهنگ زیست‌محیطی، توسعه پایدار، ورزش.

۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
۲ دانشیار گروه تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
۳ دانشیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
۴ دانشیار مدیریت ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

نویسنده مسئول:

حسین پیمانی‌زاد

رایانامه: submission84@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۲۱

استناد به این مقاله:

فضائلی، صدیقه؛ پیمانی‌زاد، حسین؛ فهیم دوین، حسن و اسماعیل‌زاده، محمدرضا. (۱۴۰۳). تدوین چارچوب فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور مبتنی بر شاخص‌های توسعه پایدار. ۱۱۳(۱)، ۱۴۲-۱۲۷.

(DOI:10.30473/arsm.2024.68774.3792)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

خواسته‌های انسان باید به‌گونه‌ای تعریف شوند که تنها معطوف به خود یا امروزشان نباشد. برخی متخصصان، اخلاق اجتماعی را توانایی ترجیح خواست دیگری بر خواست خود تعریف کرده‌اند. از این منظر، کسانی که تنها منافع خود را می‌بینند و امیال و خواسته‌های خود را در نظر می‌گیرند، بهره کمتری از اخلاق دارند. حفظ محیط‌زیست نیازمند وجود انسان‌های اخلاقی در جامعه است. عدم رعایت اخلاق زیست‌محیطی سبب می‌شود تا نسل‌های آینده با چالش‌های بی‌شماری مواجه شوند و ما را مقصر بدانند. توسعه اخلاق، کاری تدریجی، آهسته و دشوار است، زیرا بسیاری به آن احساس نیاز نمی‌کنند و بسیاری دیگر به دلیل ترجیح منافع فردی، در برابر آن مقاومت می‌کنند (فراهانی و شعبانی مقدم، ۱۳۹۵).

ورزش، فعالیت بدنی و بازی سبب کاهش خستگی‌های جسمی و روانی و افزایش روح همکاری، تعاون و همبستگی در افراد می‌شود (اندام و همکاران، ۱۳۹۴). از آغاز دهه ۲۰۰۰ میلادی تلاش‌های گزارش‌شده‌ای جهت حفظ محیط‌زیست در رویداد ورزشی صورت گرفت (آندرسون، ۲۰۰۶). ورزش نیز مانند بسیاری فعالیت‌های دیگر ممکن است آثار مفید یا زیان‌بخشی برای محیط زیست داشته باشد. عملکرد مدیران ورزشی، تیم‌ها و سازندگان تجهیزات و وسایل ورزشی ممکن است پیامدهایی داشته باشد که تاثیر آن بر محیط‌زیست قابل بررسی است، اگرچه سازمان‌های ورزشی معمولاً به عنوان سازمان‌های آلوده‌کننده محیط‌زیست قلمداد نمی‌شوند. تصمیم به فعالیت ورزشی در وهله اول تاثیر چندانی بر محیط‌زیست ندارد، ولی هنگامی که تعداد انبوهی از ورزشکاران به تمرین، رقابت، سفر برای شرکت در مسابقات یا تامین و خرید تجهیزات ورزشی می‌پردازند، تاثیر آن ملموس‌تر خواهد بود و ممکن است پیامدهای زیادی از قبیل تولید دی‌اکسید کربن، تولید زباله، آلودگی هوا و غیره را به دنبال داشته باشد (فراهانی و شعبانی مقدم، ۱۳۹۶).

در مطالعات گذشته مشاهده شد یافته‌های پژوهش بدری آذرین و همکاران (۱۴۰۰) با هدف شناسایی عوامل موثر در توسعه پایدار زیست‌محیطی رویدادهای ورزشی در ایران، در قالب سه عنوان عوامل علی شامل اصالت محیط‌زیست و وضعیت زیست‌محیطی موجود، الزامات و کنش متقابل ورزش و محیط‌زیست، ماهیت توسعه-محور رویدادهای ورزشی، عوامل زمینه‌ای شامل زیرساخت‌های سبز و محیط‌زیست میزبان، الزامات و نظام‌مندی سیستم زیست‌محیطی ورزش، نهاد حاکمیتی، سهم ورزش در

جهان به مانند سیستمی است که همه اجزای آن به هم پیوسته است و هر کنش در آن، واکنشی را در پی خواهد داشت. رابطه متقابل انسان و محیط‌زیست در بلندمدت از قوانین ترمودینامیک پیروی می‌کند. براساس قانون اول ترمودینامیک، مجموع انرژی و ماده موجود در یک سیستم بسته، همیشه مقدار ثابتی است و فعالیت‌های مختلف، انرژی را نه تولید و نه نابود می‌کنند بلکه از شکلی به شکلی دیگر درمی‌آورند. قانون دوم ترمودینامیک بیان می‌دارد که در تبدیل انرژی‌ها به هم، همواره مقداری انرژی هدر می‌رود. به بیان دیگر، در رابطه با انرژی ما نمی‌توانیم هرآنچه را که داده‌ایم پس بگیریم. قوانین ترمودینامیک، ضرورت حفظ محیط‌زیست را نشان می‌دهند و به ما می‌آموزند که چه کاری را باید و چه کاری را نباید انجام دهیم. جهانی که در آن زندگی می‌کنیم یک سیستم بسته است و هر عملی در آن، بر بخش دیگر اثرگذار است. برای مثال، تخلیه زباله‌های صنعتی در اقیانوس، بر کیفیت زندگی مردمی که کیلومترها دورتر از سواحل زندگی می‌کنند، اثرگذار است؛ رکود اقتصادی در یک کشور، بر همسایگان و دورترین کشورها تاثیر منفی خواهد داشت؛ عدم روزآمد شدن موتور خودروها و استفاده بیش از حد از سوخت‌های فسیلی موجب گرم شدن زمین خواهد شد و همه ساکنین آن را دچار بحران می‌سازد؛ تصمیم پدران ما برای کاشتن درخت در نقطه‌ای از زمین، تا نسل‌ها ادامه خواهد یافت و بر زندگی فرزندانمان نیز اثرگذار خواهد بود. پایداری محیط‌زیست به معنای حفظ زمین به بهترین شکل برای نسل آینده و عدم کاهش منابع طبیعی آن است (فراهانی و شعبانی مقدم، ۱۳۹۵).

طبیعت و محیط‌زیست موهبتی خداوندی است که از مجموعه موجودات، منابع و عوامل و شرایط هماهنگی که در اطراف هر موجود زنده وجود دارد و ادامه حیات به آن وابسته است به وجود می‌آید. محیط‌زیست محل زندگی و تامین‌کننده‌ی اصلی‌ترین نیازهای انسان است، اما متأسفانه انسان در دوران سلطه‌اش بر این کره خاکی به استفاده بی‌رویه و بدون برنامه‌ریزی از منابع طبیعی، ایجاد آلودگی‌های خطرناک در خاک، آب و هوا و از بین بردن توان زیست آن پرداخته است. فرهنگ عامل اصلی و موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط‌زیست است. بهبود محیط‌زیست با فرهنگ انسان در ارتباط است به همین خاطر لازم است که اخلاق زیست‌محیطی در بین تمامی اقشار یک جامعه وجود داشته باشد. توقعات و

تحقیق خود تحت عنوان عوامل مرتبط با زیباسازی و نشاط‌آوری اماکن ورزش دانشگاهی بر گرایش دانشجویان خوابگاهی به فعالیت بدنی چنین نتیجه گرفتند که شاداب‌سازی محیط‌های ورزشی، یکی از نکات بسیار مهم در جذب افراد به حضور در محیط ورزش است. بوژمهرانی و رضوی (۱۳۹۴) راهکارهای توسعه فرهنگ زیست‌محیطی در ورزش را در مطالعه خود ارائه دادند. پاداش و همکاران (۱۳۹۰) بررسی اثرات محیط‌زیستی اماکن ورزشی بر محیط شهری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تینگ^۱ و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد کارآفرینان ورزشی باید از تصمیم خود برای جلوگیری از همه‌گیری پیروی کنند، از فناوری اینترنت به خوبی استفاده کنند، یک فرآیند کامل را برنامه‌ریزی کنند و از امکانات دقیق آزمایش برای درک حرکات شرکت‌کنندگان استفاده کنند. آنها برای حفظ شرکت‌ها و رویدادهای ورزشی حرفه‌ای در COVID-19 و عملکرد عادی در شرایط همه‌گیری و ایجاد یک محیط پایدار برای شرکت‌ها و رویدادهای ورزشی حرفه‌ای، به رسمیت شناخته می‌شوند. نتایج کین و لیو^۲ (۲۰۲۰) نشان داد که توسعه پایدار اجتماعی‌سازی و اشتراک منابع ورزشی در کالج‌ها و دانشگاه‌های شانسی نقش مهمی دارد و می‌توان از آن برای بهبود بهره‌برداری از منابع ورزشی استفاده کرد. مک کولوق^۳ (۲۰۲۰) اظهار داشت که سازمان‌های ورزشی در سراسر امریکای شمالی تعهدات عمیق خود را در زمینه مسائل زیست‌محیطی از طریق سیگنالینگ عملکرد پایدار از طریق انجمن‌های خارجی (به عنوان مثال اتحاد ورزشی سبز) یا داخلی (به عنوان مثال، گزارش‌های زیست‌محیطی و ارتباطات) ترویج می‌کنند. یانگ^۴ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود با عنوان هماهنگی و عوامل محرک صنعت ورزشی و توسعه پایدار منطقه‌ای، نشان می‌دهد که سطح جامع صنعت ورزش و توسعه پایدار منطقه‌ای در شرق چین روند رشد ثابتی را نشان می‌دهد و صنعت ورزش سریع‌تر از توسعه پایدار منطقه‌ای رشد می‌کند. میزان هماهنگی جفت بین استان‌ها و شهرستان‌ها به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است، اما اثرات سرریز هماهنگی جفت در هر منطقه آشکار نیست. سطح هماهنگی جفت کلی هماهنگی اولیه است. نوآوری منطقه‌ای، ارتقاء ساختار صنعتی و سرمایه انسانی می‌تواند باعث بهبود هماهنگی پیوندها شود. هدف از مطالعه نظری و شعبانی مقدم (۲۰۱۹) بررسی رابطه بین دانش زیست‌محیطی و حمایت برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی از مدیریت پایدار در

توسعه کشور، پیوست فرهنگی و سازمانی، نظام‌نامه مدیریتی و درنهایت عوامل مداخله‌گر شامل ماهیت رویداد و محیط‌زیست، عوامل محیطی و مالی کلان، منابع داخلی و خارجی، نظارت، قانون‌گریزی و لابی‌گری و ساختار صنعت ورزش کشور بررسی شدند. هدف طاهرخانی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهش طراحی مدل شاخص‌های توسعه پایداری محیط‌زیستی در ورزش و اعتبارسنجی آن بود. شاخص‌های به‌دست آمده عبارتند از: بازیگران محیط‌زیست در ورزش، رفتار محیط‌زیستی در ورزش، ملاحظات محیط‌زیستی در ورزش، حوزه‌های محیط‌زیستی در ورزش و اسناد و تجربیات محیط‌زیستی در ورزش. در ادامه، نتایج نشان داد بین شاخص‌های بازیگران محیط‌زیست در ورزش و پدیده‌محوری تاثیر معنی‌داری وجود ندارد. بین شاخص‌های اسناد و تجربیات محیط‌زیستی در ورزش و پدیده‌محوری تاثیر معنی‌داری وجود ندارد. اما بین شاخص‌های رفتار محیط‌زیستی در ورزش و پدیده‌محوری تاثیر معنی‌داری وجود دارد، همچنین بین شاخص‌های ملاحظات محیط‌زیستی در ورزش و حوزه‌های محیط‌زیستی در ورزش تاثیر معنی‌داری هست. توفیق و بهمن‌پور (۱۳۹۹) در مطالعه خود ارزیابی و برازش الگوی توسعه پایدار ورزش کشور براساس دستور کار ۲۱ جنبش المپیک را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد «بعد محیط‌زیستی / سلامتی» بیشترین اثر را بر الگوی توسعه پایدار ورزش کشور داشته است. سپس «بعد رویکردی / مدیریتی» و پس از آن «بعد اجتماعی / فرهنگی» و درنهایت «بعد اقتصادی» بر توسعه پایدار ورزش کشور اثرگذار هستند. قربانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان توسعه پایدار از طریق ورزش: موانع و راهبردها را مورد بررسی قرار دادند. طاهرخانی و همکاران (۱۳۹۸) الگوی خط‌مشی‌های محیط‌زیستی در ورزش براساس مدل پارادایمی را ارائه دادند. هدف از پژوهش اختیاری و همکاران (۱۳۹۷) تبیین مدل عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط‌زیست در ورزش بود. روحانی و همکاران (۱۳۹۶) ارزیابی مکانی و سنجش پایداری زیست‌محیطی مجموعه‌های ورزشی شمیرانات تهران در ارتباط با پهنه‌بندی آلودگی هوا: در راستای توسعه پایدار و حفظ محیط‌زیست را مورد بررسی قرار دادند. منجم‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) شاخص‌های زیست‌محیطی توسعه پایدار و سطح برخورداری آن در کلان‌شهرهای ایران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج به‌دست آمده بیانگر تفاوت معنی‌دار شاخص‌های زیست‌محیطی توسعه پایدار در شهرهای میلیونی کشور است. مجیدی و همکاران (۱۳۹۴) در

نوبه خود اثرات بیرونی منفی مانند آلودگی صوتی، رفتارهای منافی آداب اجتماعی، زباله، آلودگی هوا و نورپردازی‌های تند و غیره را به همراه دارد. این دلایل باعث شده تا بسیاری از ساکنین مناطق شهری که آرزوی دسترسی به امکانات تفریحی و ورزشی را دارند، تمایلی درخصوص سکونت و زندگی در نزدیکی این امکانات را نداشته باشند (کمسیون ورزش و محیط‌زیست در کمیته بین‌المللی المپیک، ۲۰۰۴).

به‌طور کلی در سال‌های اخیر، توجه عمومی به موضوع محیط‌زیست با افزایش قابل توجهی روبرو بوده است و سازمان‌های ملی و بین‌المللی ورزشی و اجتماعی، تلاش‌های زیادی را بر حفاظت از محیط‌زیست انجام داده‌اند. در ایران نیز تا حدودی توسط وزارت ورزش و جوانان و یا فدراسیون‌های ورزشی، کارگاه‌هایی جهت آشنایی ورزشکاران با اصول حفاظت از محیط‌زیست برگزار شده است، ولی تاکنون هیچ‌گونه عوامل و یا شاخص‌های جامعی برای جلب مشارکت ورزشکاران در توسعه فرهنگ محیط‌زیست که مبتنی بر یافته‌های پژوهشی باشد، ارائه نشده است. در تحقیقات گذشته مواردی به موضوع زیست‌محیطی در ورزش پرداخته‌اند و به نظر می‌رسد این موضوع نیاز به بررسی‌های بیشتری دارد و چنانچه در جامعه بزرگی کیفی بررسی شود می‌توان شاخص‌هایی را در این زمینه شناسایی کرد و همچنین پژوهش حاضر مبتنی بر توسعه پایدار می‌باشد و به دنبال نیازهای کنونی افراد جامعه می‌باشد، ضمن اینکه فرهنگ عامل اصلی و موتور توسعه پایدار و حفاظت از محیط‌زیست است، لذا بهبود محیط‌زیست با فرهنگ انسان در ارتباط است به همین خاطر لازم است که اخلاق زیست‌محیطی در بین تمامی اقشار یک جامعه وجود داشته باشد، لذا در این پژوهش، به دنبال تدوین چارچوب فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور مبتنی بر شاخص‌های توسعه پایدار می‌باشیم.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از نوع کیفی و از مطالعه نظام‌مند مبتنی بر رویکرد داده بنیاد استفاده شد. مشارکت‌کنندگان شامل دو بخش، منابع انسانی (اساتید مدیریت ورزشی و اساتید دانشگاهی صاحب‌نظر در زمینه فرهنگ زیست محیط و توسعه پایدار، مدیران و کارشناسان و متخصصان اماکن ورزشی، تحلیل‌گران و فعالان رسانه‌ای حوزه موضوع پژوهش) و منابع اطلاعاتی (منابع علمی، اسنادی و

ورزش بود. اسپمیدت^۱ (۲۰۱۷) پژوهش خود را با عنوان حفاظت از محیط‌زیست از طریق ورزش انجام داد و به این نتیجه رسیدند که می‌بایست راهکارهایی برای قانونی کردن حفاظت از محیط‌زیست در ورزش ارائه شود تا مقررات حقوق بین‌الملل در این رابطه تنظیم شود. جین و همکاران^۲ (۲۰۱۵) به بررسی عوامل مربوط به نیت افراد اهدا کننده پول به استادیوم‌های سبز پرداختند. مک کلاف (۲۰۱۹) در تلاش برای درک و افزایش مشارکت تماشاگران در بازیافت در رویدادهای ورزشی بزرگ نشان داد که بازیافت در یک رویداد ورزشی بزرگ دارای تفاوت‌هایی با سایر محیط‌ها (برای مثال بازیافت در محیط خانه و محل کار) است که آنان را با هم متمایز می‌سازد. بدناریو و همکاران^۳ (۲۰۱۹) با استفاده از روش تحقیق موردی چندگانه عملکرد زیست‌محیطی یک رویداد ورزشی چندرشته‌ای بین‌المللی را ارزیابی کردند. دالسن و سودرمن^۴ (۲۰۱۰) اظهار کردند که در جام جهانی فوتبال ۲۰۰۶ در آلمان برای اولین بار در تاریخ فیفا با تاکید بر ملاحظات زیست‌محیطی انجام شد.

در حال حاضر، هدف نهایی از حفاظت محیط‌زیست، دستیابی به توسعه پایدار در قالب برنامه‌های اقتصادی هماهنگ با اصول حفاظت از محیط‌زیست و ممانعت از تخریب و تهی‌سازی منابع تجدیدشونده و غیرقابل تجدید می‌باشد. از این‌رو، برای حل بنیادی مشکلات بحرانی محیط‌زیست می‌باید دیدگاه‌های کلان و زیربنایی توسعه منطبق با قانونمندی‌های حفاظت محیط‌زیست طراحی شود و هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آینده کشور بر شالوده حفاظت از محیط‌زیست، منابع طبیعی و بهره‌وری خردمندانه از این منابع با نگرش ایجاد تعادل و تناسب بین قانونمندی‌های محیط‌زیست و توسعه پایدار صورت گیرد (پاداش و همکاران، ۱۳۹۰). امروزه، وضعیت محیط‌زیست، آب، انرژی و غیره به قدری پیچیده و مبهم است که همه فعالان محیط‌زیست را به تفکر واداشته است. به همین دلیل تلاش می‌شود در دنیای امروزی از هر ابزاری برای بهبود محیط‌زیست و جلوگیری از هدر رفتن آب، انرژی و غیره بهره گرفته شود. شاید پرسیدن این سوال کمی عجیب به نظر برسد که ورزش در حفظ محیط‌زیست و انرژی چه تاثیری می‌تواند داشته باشد؛ به‌طور مثال، ورزشی مانند فوتبال با میلیون‌ها هوادار در سرتاسر جهان چه نقشی را می‌تواند در حفظ محیط‌زیست ایفا کند. فعالیت‌های ورزشی باعث تجمع مردم در یک محل می‌شود که به

کتابخانه‌ای) بود. مشارکت کنندگان به صورت هدفمند و در دسترس انتخاب و نظر خواهی شدند.

جدول ۱. مشخصات مشارکت کنندگان پژوهش

منابع اطلاعاتی			منابع انسانی			جامعه
منابع و آرشیوهای رسانه‌ای	گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی	منابع کتابخانه‌ای و علمی (مقاله، کتاب، ..)	تحلیل گران و فعالان رسانه ای حوزه موضوع	مدیران و کارشناسان و متخصصان اماکن ورزشی	اساتید مدیریت ورزشی و اساتید دانشگاهی صاحب نظر در زمینه فرهنگ زیست محیط و توسعه پایدار	گروه مطالعه
هدفمند	هدفمند	هدفمند	قضاوتی (نظری)	قضاوتی (نظری)	قضاوتی (نظری)	نمونه گیری
۲۲ نسخه	۸ نسخه	۲۵ نسخه	۶ نفر	۵ نفر	۵ نفر	حجم نمونه
۵۵ نسخه			۱۶ نفر			

می‌باشد. روایی ابزار با استفاده از روش‌های روایی سنجی ذکر شده کنترل و مطلوب ارزیابی شد.

ابزار پژوهش شامل مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه اکتشافی نیمه ساختارمند بود. مشخصات ابزارهای پژوهش به صورت زیر

جدول ۲. مشخصات ابزار پژوهش

روایی	زمنه مطالعه	ابزار	روش
روایی محتوایی توسط (۶ نفر متخصص) میزان توافق بین کدگذاران و مصححان (سه نفر - میزان توافق ۰/۶۵)	انتخاب نسخه‌های معتبر به لحاظ علمی و حقوقی	رونوشت (چک لیست استخراج مفاهیم)	مطالعه کتابخانه‌ای
	انتخاب افراد برحسب شایستگی علمی و فنی	چارچوب پرسش (پرسشنامه بازپاسخ)	مصاحبه

یافته‌های پژوهش اشاره دارد و در انجام مطالعات کیفی پژوهشگر به تفسیر موضوع مورد مطالعه می‌پردازد. همزمان با گردآوری داده‌ها، کار تحلیل آنها طی سه مرحله کدگذاری نیز شروع شد. پس از استخراج کدها، آنها طبقه‌بندی می‌شوند؛ مقایسه مداوم، تفاوت‌ها و تشابهات بین این کدها را آشکار می‌کند؛ طبقات جدا و یا ادغام می‌گردند تا نظریه در روند این فرآیند شکل گیرد. منابع و متون موجود نیز در روند تکمیل تئوری مورد استفاده قرار می‌گیرند. کار گردآوری داده‌ها تا زمانی ادامه یافت که پژوهشگر اطمینان حاصل کند که ادامه کار چیز تازه‌ای به دانسته‌های او نمی‌افزاید. پس از انجام ۱۷ مصاحبه در طی دوره سه ماه، تحلیل داده‌ها حاکی از اضافه نشدن داده جدید به داده‌های قبلی بود؛ چرا که درصد بالایی از داده‌های مستخرج از مصاحبه‌های آخر تکراری بود. بنابراین، با رسیدن به حد اشباع نظری، به مصاحبه‌ها پایان داده شد. کدگذاری با استفاده از مطالعات قبلی و نظر چند پژوهشگر انجام شد. نمونه‌گیری به روش نظری و از نوع قضاوتی (بر مبنای معیارهایی

نمونه‌گیری نظری و هدفمند پژوهشگر می‌کوشد تا به صورت هدف دار بر مبنای اینکه چه نوع اطلاعات خاصی مورد نیاز است. اساس انتخاب نمونه این بود که افراد و اطلاعات منتخب بتوانند به شکل گیری نظریه و تکرار پذیری یافته‌ها کمک کنند. تکرار پذیری در دو بُعد مدنظر قرار گرفت: ۱. تکرار پذیری لغوی که در آن تولید نتایج مشابه با انتخاب مورد های مشابه هدف بود؛ ۲. تکرار پذیری نظری که در آن تولید نتایج متضاد از طریق انتخاب مورد هایی در قطب‌های مخالف هدف بود. در این پژوهش، با ارائه بازخورد به مصاحبه‌شوندگان و قرار دادن آنها در مسیر پژوهش به طوری که بر نحوه پاسخگویی آنها تأثیر نگذارد، به منظور افزایش روایی درونی اقدام شد. ضمناً، پس از انجام هر مصاحبه، الگوی به دست آمده تا آن مرحله ارائه می‌شد و در صورتی که مصاحبه‌شونده نکاتی را نسبت به الگو داشت، مورد بحث قرار می‌داد. این کار پس از انجام مصاحبه انجام می‌شد تا مصاحبه خالی از هرگونه پیش فرض و جهت گیری انجام شود. از آنجایی که مؤلفه پایایی به گستره تکرار پذیری

یک چارچوب مفهومی ترسیم گردید. کدگذاری در سه مرحله کدگذاری اول (باز)، کدگذاری دوم (گزینشی) و کدگذاری سوم (موضوعی) انجام شد تا مقوله‌ها تبدیل به مؤلفه‌ها، سپس ابعاد و درنهایت عامل‌های اصلی در مدل مفهومی شوند.

یافته‌های پژوهش

چارچوب مفهومی استخراج شده شامل ۶ مقوله اصلی، ۱۳ کد موضوعی، ۲۷ کد گزینشی و ۱۱۱ مؤلفه کلیدی (دارای تکرار مضامین) بود که در جداول زیر گزارش شده است.

مانند تخصص، سابقه مرتبط و ... انجام گرفت. برآورد تعداد نمونه براساس اشباع نظری مولفه‌های استخراجی پژوهش بود. مبنای تعیین جامعه آماری براساس روش مولر و همکاران (۲۰۰۹) بود. جامعه اطلاعاتی نیز شامل منابع کتابخانه‌ای و علمی، گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی و منابع و آرشیوهای رسانه‌ای بود. نمونه آماری این بخش شامل ۶۳ نسخه براساس رسیدن به اشباع نظری چارچوب پژوهش انتخاب و به روش نمونه‌گیری نظری و از نوع قضاوتی نمونه‌گیری شد. پژوهشگران کیفی به جای واژه اعتبار و روایی، از واژه‌های مقبولیت، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری استفاده می‌کنند. مدل پژوهش نیز براساس روابط شناسایی شده به‌صورت

جدول ۳. چارچوب‌بندی و کدگذاری مؤلفه‌های شناسایی شده

مقوله‌های اصلی	کدهای موضوعی	کدهای گزینشی	مؤلفه‌ها	فراوانی تکرار مضامین کلیدی	
شرایط علی (الزامات و مفروضات فرهنگ ورزش سبز و پایدار)	الزامات توسعه پایدار ورزش	ضرورت‌های توسعه پایدار	الزامات بحران زیست‌محیطی	۹	
			تغییرات اقلیمی و زیست‌محیطی کشور	۱۱	
			لزوم پایداری فرآیندها و منابع برای آینده	۵	
			الزامات قوانین و استانداردهای توسعه پایدار	۳	
	سازگاری ورزش با محیط‌زیست	سازگاری ورزش با محیط‌زیست	سازگاری اماکن و فضای ورزشی با اکوسیستم	۳	
			مسائل زیست‌محیطی فضاها و اماکن ورزشی	۴	
			اکوسیستم زیست‌محیطی مرتبط با ورزش	۲	
			ظرفیت اکوسیستمی ورزش	۸	
	مفروضات فرهنگی پیوند ورزش و محیط زیست	فرهنگ زیست‌محیطی جامعه	فرهنگ زیست‌محیطی	سازگارسازی محصولات و خدمات ورزشی	۳
				رفتار زیست‌محیطی جمعی و فرهنگ ملی توسعه پایدار	۴
				سواد زیست‌محیطی جامعه ایران	۳
				پیشینه تاریخی فرهنگ زیست‌محیطی در ایران	۸
		همگرایی فرهنگ ورزش و رفتار زیست‌محیطی	همگرایی فرهنگ ورزش و رفتار زیست‌محیطی	ورزش برای سلامت پایدار	۴
				ورزش برای پویایی و نشاط اجتماعی	۷
ملاحظات زیست‌محیطی در فعالیت‌ها و رویدادهای ورزشی				۵	
ارزش‌های زیستی ورزش در کشور				۲	
همسویی فرهنگ ورزش و زیست‌محیطی در جامعه				۶	
اخلاق زیست‌محیطی در جامعه ورزشی				۴	
بستر مدیریت زیست‌محیطی کشور	مدیریت اکوسیستمی و زیست‌محیطی	مدیریت اکوسیستمی و زیست‌محیطی	حمایت جامعه ورزش از محیط‌زیست	۶	
			وضعیت فعالیت نهادهای متولی در زمینه محیط‌زیست و توسعه پایدار	۷	
			میزان توجه سازمان‌ها و بنگاه‌های اقتصادی به مقوله محیط‌زیست	۴	
			سطح هم‌راستایی سیاست‌های اقتصادی و سیاست‌های توسعه پایدار	۶	
	حکمرانی توسعه پایدار	حکمرانی توسعه پایدار	میزان توجه به استانداردهای سبز در واردات و صادرات	۲	
			میزان رعایت استانداردهای سبز در صنعت تأمین مواد اولیه کشور	۸	
			سطح مشارکت‌دهی صنعت، دانشگاه و جامعه در حکمرانی توسعه پایدار	۹	
			ظرفیت مشارکت‌پذیری بخش خصوصی و اجتماعی در توسعه پایدار	۸	
			قابلیت برنامه‌های ملی توسعه پایدار	۴	
			ظرفیت سیاست‌های توسعه سبز در مقیاس منطقه‌ای	۳	
ظرفیت توسعه ملی ورزش	توسعه فرهنگی ورزش	ظرفیت توسعه اجتماعی ورزش و جوامع ورزشی	۱۰		
		ظرفیت توسعه فرهنگی ورزش کشور	۶		

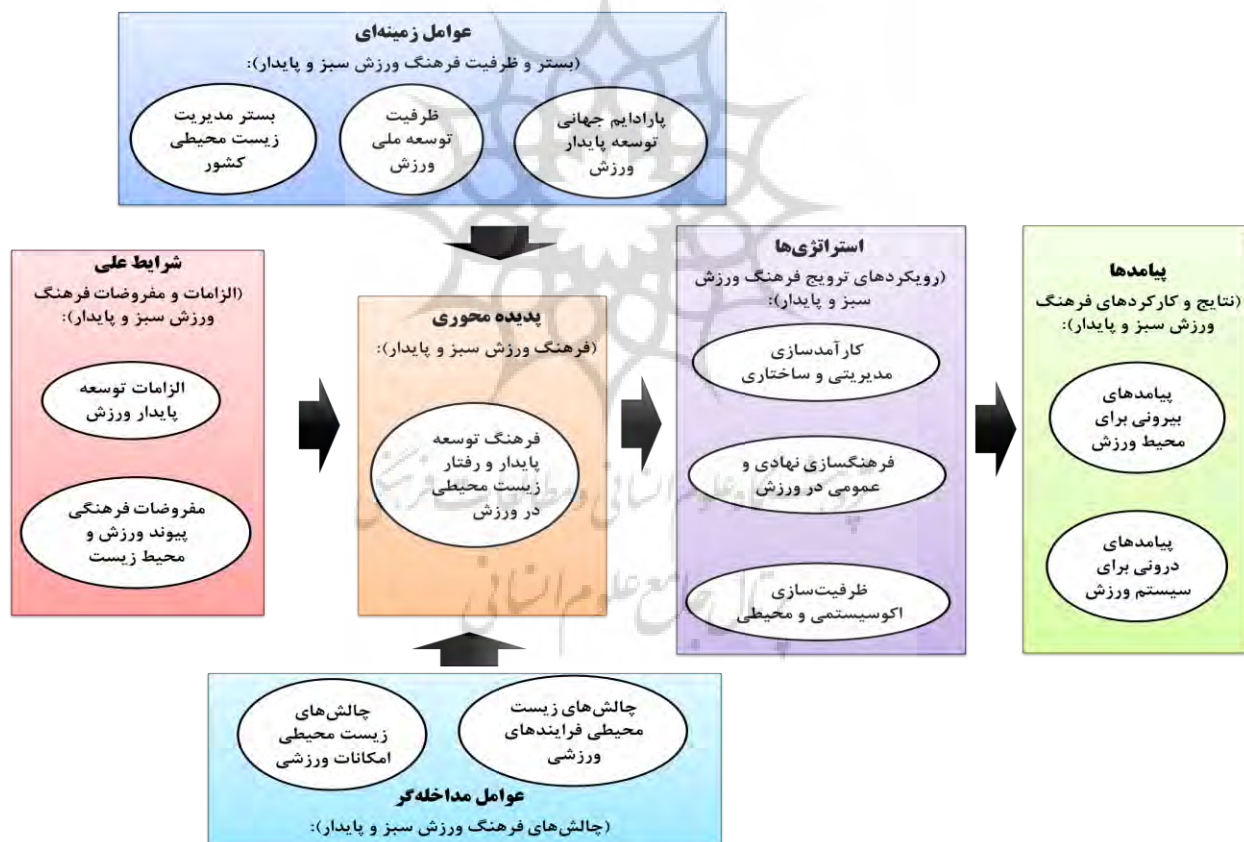

۵	قابلیت رفتارسازی فرهنگ ورزش سبز در کشور			
۱۱	کارآیی برنامه کلان توسعه ورزش کشور	توسعه پایدار ورزش	پارادایم جهانی توسعه پایدار ورزش	
۹	ظرفیت توسعه اقتصادی و صنعت ورزش در کشور			
۶	وضعیت توسعه شاخص‌ها و سرانه‌های کمی ورزش			
۹	رشد تجاری و رسانه‌ای ورزش در جهان	توسعه بین‌المللی ورزش	پارادایم جهانی توسعه پایدار ورزش	
۳	ارتقای پوشش رسانه‌های ورزش در جهان و همگرایی فرهنگی آن			
۴	افزایش حمایت و منابع برای توسعه فرهنگ ورزش در جهان			
۱۱	موفقیت ورزش در ارتقای جایگاه اجتماعی در سطح بین‌المللی	کارکرد فرهنگی و زیستی ورزش	پارادایم جهانی توسعه پایدار ورزش	
۸	پارادایم جهانی فرهنگ ورزش سبز و پایدار			
۹	تحولات فرهنگی و اجتماعی ورزش در دو دهه اخیر			
۱۱	جایگاه ایران در شاخص‌های بین‌المللی توسعه پایدار و محیط‌زیست	ضعف استفاده کسب‌وکارها از جنس‌های مناسب در روکش و بسته‌بندی محصولات ورزشی	تولیدات و محصولات ورزشی	
۷	همگرایی فرهنگ ورزش پایدار در ایران و جهان			
۹	ضعف استفاده کسب‌وکارها از جنس‌های مناسب در روکش و بسته‌بندی محصولات ورزشی			
۴	چالش تأمین مواد اولیه باز منابع تجدیدپذیر برای تولید محصولات ورزشی	ضعف توجه به قابلیت‌های بازیافتی در تولید محصولات ورزشی	چالش‌های زیست‌محیطی امکانات ورزشی	عوامل مداخله‌گر (چالش‌های فرهنگ ورزش سبز و پایدار)
۷	ضعف توجه به قابلیت‌های بازیافتی در تولید محصولات ورزشی			
۹	عدم تأکید بر تأمین مواد با کیفیت و بهانه نکردن شرایط تحریم اقتصادی در تولید			
۹	ضعف تناسب تولید با نوع مصرف (پوشاک، و ...) از لحاظ اصول زیست‌محیطی	امکان و فضاهای ورزشی	چالش‌های زیست‌محیطی امکانات ورزشی	
۵	عدم رشد سرانه فضای ورزشی قابل استفاده برای بانوان			
۳	عدم کمک از منابع وقف، خیریه، نهادهای عمومی و مردمی جهت توسعه فضاهای ورزشی			
۱۰	محدودیت استانداردسازی فضاهای ورزش رقابتی و قهرمانی در کشور	ضعف تأکید بر تولید بومی و به‌کارگیری فناوری‌های دارای استاندارد سبز در خط تولید محصولات ورزشی	فناوری و نوآوری ورزشی	
۸	ضعف تأکید بر تولید بومی و به‌کارگیری فناوری‌های دارای استاندارد سبز در خط تولید محصولات ورزشی			
۱۲	چالش ارتقای سطح فناوری در مراکز و فضاهای ورزشی			
۳	ضعف واردات فناوری‌های ورزشی روز جهان دارای استاندارد سبز	چالش استفاده از طراحان و کسب‌وکارهای مشاور دارای سابقه مناسب در اصول زیست‌محیطی	فناوری و نوآوری ورزشی	
۱۰	محدودیت طراحی فناوری تولید برای اساس استانداردهای سبز توسط مراکز ورزشی			
۹	چالش استفاده از طراحان و کسب‌وکارهای مشاور دارای سابقه مناسب در اصول زیست‌محیطی			
۷	عدم توجه به معیارهای بهداشتی خدمات برای فضاهای ورزشی	خدمات و رویدادهای ورزشی	چالش‌های زیست‌محیطی فرایندهای ورزشی	
۷	محدودیت توجه به آسانی استفاده و نگهداری فضاهای ورزشی سبز			
۱۰	ضعف اجرای مسابقات ورزشی یا ویژگی سبز بودن رعایت محیط‌زیست			
۸	چالش توجه استانداردهای سبز عمومی و تخصصی برای انواع رویدادهای ورزشی	عدم توجه به معیارهای اخلاقی زیست‌محیطی در بازاریابی توسط مراکز ورزشی	تجارت و بازاریابی ورزشی	
۳	عدم توجه به معیارهای اخلاقی زیست‌محیطی در بازاریابی توسط مراکز ورزشی			
۴	ضعف فرهنگسازی توجه به محیط‌زیست در تبلیغات ورزشی توسط کسب‌وکارها			
۵	محدودیت استفاده کسب‌وکارها از و سایل و روش‌های سالم در سیستم توزیع ورزشی	چالش همکاری با کسب و کارهای حمل و نقل رعایت کننده اصول زیست‌محیطی	تجارت و بازاریابی ورزشی	
۹	چالش همکاری با کسب و کارهای حمل و نقل رعایت کننده اصول زیست‌محیطی			
۸	ضعف نظرات بر فرایند تحویل محصول به مشتری از رعایت اصول زیست‌محیطی			
۹	توجه ذینفعان به ویژگی‌های سبز محصولات ورزشی	فرهنگ توسعه پایدار و رفتار زیست‌محیطی در ورزش	پدیده‌محوری (فرهنگ ورزش سبز و پایدار)	
۴	عدم رهاسازی زباله حاصل از استفاده از محصولات ورزشی			
۵	رعایت فرهنگ استفاده صحیح در مصرف‌کنندگان ورزشی			
۳	هدایت ذینفعان در مصرف محصولات و خدمات ورزشی سبز			
۱۰	گرایش مصرف‌کنندگان به تحویل محصولات و کالای ورزشی صرف شده جهت بازیافت			

۹	سطح سواد بدنی و آموزش ورزشی متناسب با توسعه پایدار	مشارکت سبز و پایدار در ورزش		
۸	فعالیت بدنی و مشارکت ورزشی مبتنی بر رعایت اصول زیست‌محیطی			
۷	جو زیست‌محیطی مناسب جهت حضور خانواده‌ها در ورزش همگانی			
۳	توسعه ورزش در اوقات فراغت و تفریحات سالم مانند گردشگری ورزشی			
۵	سطح استاندارد زیست‌محیطی مسابقات ورزشی در کشور			
۱۰	فرهنگ اصول زیست‌محیطی در بین ورزشکاران و مربیان ورزشی	بسترسازی ساختاری اجرایی	کارآمدسازی مدیریتی و ساختاری	
۱۲	تدوین قوانین لازم و سیاست‌گذاری در زمینه توسعه پایدار و بهبود زیست‌محیطی ورزش			
۴	برنامه‌ریزی اجرایی بین سازمانی و تقسیم کار ملی و تخصیص منابع به برنامه‌های توسعه پایدار در ورزش			
۶	مشارکت‌دهی بخش‌ها و نقش‌های لازم جهت توسعه پایدار ورزش			
۵	افزایش بودجه متخصص توسعه پایدار ورزش در کشور			
۱۱	پیاده‌سازی استانداردهای مدیریت سبز در سازمان‌های ورزشی	پیاده‌سازی مدیریت سبز در ورزش		
۹	الزام به رعایت مسائل زیست‌محیطی در پروژه‌ها و فرآیندهای حوزه ورزش			
۳	بهبود سیستم نظارت و ارزیابی فرهنگ زیست‌محیطی و توسعه پایدار در ورزش			
۲	پیش‌بینی تغییرات لازم جهت توسعه پایدار ورزش			
۳	توجه به مولفه‌های سبز در کل زنجیره تأمین ورزش			
۳	مدیریت منابع ورزش براساس استانداردهای سبز	ظرفیت اقتصادی و منابع	ظرفیت‌سازی اکوسیستمی و محیطی	استراتژی‌ها (رویکردهای ترویج فرهنگ ورزش سبز و پایدار)
۱۱	عدم ارجحیت سود اقتصادی بر اصول زیست‌محیطی تحت هر شرایطی			
۶	توجه به استانداردهای سبز در نظارت و ارزیابی عملکرد مراکز و فضاهای ورزشی			
۹	اجرای انواع ورزش‌ها با توجه به عوامل جغرافیایی در کشور (فضاهای طبیعی، شهری، و...)			
۵	بهبود امکانات و شرایط زیست‌محیطی حوزه مشارکت‌کنندگان ورزشی (ورزشکاران، هواداران و...)			
۶	جریان‌سازی مثبت در فضای رسانه‌ای ورزش کشور برای مسائل زیست‌محیطی	حمایت نهادها و مشارکت سازمانی	فرهنگ‌سازی نهادی و عمومی در ورزش	
۴	جلب حمایت مراکز علمی و دانشگاه‌ها برای توسعه پایدار ورزش			
۸	جذب منابع مالی مدیریت سبز و توسعه پایدار ورزش از مشارکت چندسازمانی			
۱۰	جذب حمایت مراکز و کسب و کارهای بخش خصوصی در توسعه پایدار ورزش			
۱۲	جلب حمایت نهادهای ورزشی بین‌المللی از ورزش کشور			
۱۴	بهره‌گیری از ظرفیت‌های داوطلبی ورزش برای اجرای برنامه‌های زیست‌محیطی	مشارکت نقش‌های فردی و اجتماعی		
۶	مشارکت بیشتر مخاطبان و هواداران ورزشی در فرهنگ‌سازی مسائل زیست‌محیطی			
۶	مشارکت افراد مطرح ورزشی مرد در اجرای برنامه‌های فرهنگ‌سازی زیست‌محیطی			
۵	کمک به کاهش مشکلات زیست‌محیطی			
۱۱	کمک به توسعه پایدار ملی			
۹	ارتقای استانداردهای زیست‌محیطی در ورزش	کمک به توسعه پایدار ملی	پیامدهای بیرونی برای محیط ورزش	پیامدها (نتایج و کارکردهای فرهنگ ورزش سبز و پایدار)
۵	کمک به توسعه سلامت پایدار			
۵	ارتقای کارکردهای تربیتی ورزش برای در کشور			
۳	ارتقای کارکردهای جسمی و روانی ورزش برای در کشور			
۶	ارتقای کارکردهای فرهنگی اجتماعی ورزش برای در کشور			
۵	ارتقای ظرفیت توسعه ورزش در جغرافیای کشور	توسعه ظرفیت توسعه ورزش	پیامدهای درونی برای سیستم ورزش	
۴	پایدارسازی تأمین منابع مالی و فیزیکی ورزش			
۱۱	ارتقای جایگاه ورزش در برنامه‌های کلان توسعه پایدار کشور			
۴	تأمین رضایت مصرف‌کنندگان ورزشی			
۳	کمک به نهادینه‌سازی مشارکت ورزشی در جامعه و خانواده‌ها			
۸	ارتقای وجهه اخلاقی و سرمایه اجتماعی ورزش در جامعه	ارتقای اجتماعی ورزش		
۵	رضایت ذینفعان و جامعه ورزش			

پارادایم جهانی توسعه پایدار ورزش می‌باشد. مقوله عوامل مداخله‌گر (چالش‌های فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۲ کد موضوعی چالش‌های زیست‌محیطی امکانات ورزشی و چالش‌های زیست‌محیطی فرایندهای ورزشی می‌باشد. مقوله پدیده‌محوری (فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۱ کد موضوعی فرهنگ توسعه پایدار و رفتار زیست‌محیطی در ورزش می‌باشد. مقوله استراتژی‌ها (رویکردهای ترویج فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۳ کد موضوعی کارآمدسازی مدیریتی و ساختاری، ظرفیت‌سازی اکوسیستمی و محیطی و فرهنگ‌سازی نهادی و عمومی در ورزش می‌باشد و همچنین مقوله پیامدها (نتایج و کارکردهای فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۲ کد موضوعی پیامدهای بیرونی برای محیط ورزش و پیامدهای درونی برای سیستم ورزش می‌باشد.

مدل پژوهش (شکل ۱) مستخرج از چارچوب مفهومی جداول ۳ است. مدل شامل ۶ مقوله اصلی شامل شرایط علی (الزامات و مفروضات فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، عوامل زمینه‌ای (بستر و ظرفیت فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، عوامل مداخله‌گر (چالش‌های فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، پدیده‌محوری (فرهنگ ورزش سبز و پایدار)، استراتژی‌ها (رویکردهای ترویج فرهنگ ورزش سبز و پایدار) و مقوله پیامدها (نتایج و کارکردهای فرهنگ ورزش سبز و پایدار) می‌باشد. مقوله شرایط علی (الزامات و مفروضات فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۲ کد موضوعی الزامات توسعه پایدار ورزش و مفروضات فرهنگی پیوند ورزش و محیط زیست می‌باشد. مقوله عوامل زمینه‌ای (بستر و ظرفیت فرهنگ ورزش سبز و پایدار) شامل ۳ کد موضوعی بستر مدیریت زیست‌محیطی کشور، ظرفیت زیست‌محیطی کشور و پارادایم جهانی توسعه پایدار ورزش می‌باشد.

شکل ۱. مدل مفهومی جامع و نهایی پژوهش

حفظ و توسعه و نگهداری فضاهای طبیعی قرار گیرد. برای بهبود شرایط زیستی شهرها اقدامات و تدابیری همچون تعیین حد مطلوب جمعیت برای هر شهر با توجه به امکان تهیه آب و دیگر نیازهای ضروری و در حد کفایت، استقرار بجا و متناسب فعالیت‌های تولیدی و صنعتی با رعایت مسائل زیست‌محیطی به‌خصوص در زمینه انواع آلودگی ضروری به نظر می‌رسد.

در بخش مقوله‌ی عوامل زمینه‌ای، بستر و ظرفیت فرهنگ ورزش سبز و پایدار و ابعاد آن قابل توجه و بررسی هستند از جمله بعد مدیریت اکوسیستمی و زیست‌محیطی که در این بعد مولفه‌هایی مانند وضعیت فعالیت نهادهای متولی در زمینه محیط‌زیست و توسعه پایدار، میزان توجه سازمان‌ها و بنگاه‌های اقتصادی به مقوله محیط‌زیست، سطح هم‌راستایی سیاست‌های اقتصادی و سیاست‌های توسعه پایدار، میزان توجه به استانداردهای سبز در واردات و صادرات و همچنین میزان رعایت استانداردهای سبز در صنعت تأمین مواد اولیه کشور در الویت هستند. در جهت حکمرانی توسعه پایدار نیز سطح مشارکت‌دهی صنعت، دانشگاه و جامعه در حکمرانی توسعه پایدار، ظرفیت مشارکت‌پذیری بخش خصوصی و اجتماعی در توسعه پایدار، قابلیت برنامه‌های ملی توسعه پایدار و ظرفیت سیاست‌های توسعه سبز در مقیاس منطقه‌ای باید در برنامه‌های ورزشی کشور لحاظ گردند. همچنین برای توسعه فرهنگی ورزش لازم می‌باشد ظرفیت توسعه اجتماعی ورزش و جوامع ورزشی، ظرفیت توسعه فرهنگی ورزش کشور و قابلیت رفتارسازی فرهنگ ورزش سبز در کشور مورد توجه قرار بگیرند. در بعد دیگر این مقوله یعنی توسعه پایدار ورزش مواردی مثل کارآیی برنامه کلان توسعه ورزش کشور، ظرفیت توسعه اقتصادی و صنعت ورزش در کشور و وضعیت توسعه شاخص‌ها و سرانه‌های کمی ورزش از جمله موارد قابل توجه می‌باشند. همچنین برای توسعه بین‌المللی ورزش نیز اقداماتی از جمله رشد تجاری و رسانه‌ای ورزش در جهان، ارتقای پوشش رسانه‌های ورزش در جهان و همگرایی فرهنگی آن، افزایش حمایت و منابع برای توسعه فرهنگ ورزش در جهان و موفقیت ورزش در ارتقای جایگاه اجتماعی در سطح بین‌المللی نقش اساسی دارند. در بعد کارکرد فرهنگی و زیستی ورزش نیز پارادایم جهانی فرهنگ ورزش سبز و پایدار، تحولات فرهنگی و اجتماعی ورزش در دو دهه اخیر، جایگاه ایران در شاخص‌های بین‌المللی توسعه پایدار و محیط‌زیست و همگرایی فرهنگ ورزش پایدار در ایران و جهان می‌بایست در الویت قرار بگیرد. در همین راستا توفیق و بهمن‌پور (۱۳۹۹) در مطالعه خود

هدف از مطالعه حاضر تدوین چارچوب فرهنگ زیست‌محیطی ورزش کشور مبتنی بر شاخص‌های توسعه پایدار بود. چارچوب مفهومی استخراج شده شامل ۶ مقوله اصلی، ۱۳ کد موضوعی، ۲۷ کد گزینشی و ۱۱۱ مؤلفه کلیدی (دارای تکرار مضامین) بود. در بخش مقوله‌ی شرایط علی، الزامات و مفروضات فرهنگ ورزش سبز و پایدار مورد شناسایی قرار گرفت که در این مقوله باید بیان داشت از جمله ضرورت‌های توسعه پایدار را می‌توان الزامات بحران زیست‌محیطی، تغییرات اقلیمی و زیست‌محیطی کشور، لزوم پایداری فرآیندها و منابع برای آینده و الزامات قوانین و استانداردهای توسعه پایدار را در ورزش کشور در نظر داشت. برای سازگاری ورزش با محیط‌زیست باید در نظر داشت سازگاری اماکن و فضای ورزشی با اکوسیستم، مسائل زیست‌محیطی فضاها و اماکن ورزشی، اکوسیستم زیست‌محیطی مرتبط با ورزش، ظرفیت اکوسیستمی ورزش و سازگارسازی محصولات و خدمات ورزشی قابل توجه هستند. همچنین برای فرهنگ زیست‌محیطی جامعه لازم می‌باشد رفتار زیست‌محیطی جمعی و فرهنگ ملی توسعه پایدار، سواد زیست‌محیطی جامعه ایران، پیشینه تاریخی فرهنگ زیست‌محیطی در ایران، ورزش برای سلامت پایدار، ورزش برای پویایی و نشاط اجتماعی در برنامه‌های ورزشی کشور در الویت باشند. در بعد همگرایی فرهنگ ورزش و رفتار زیست‌محیطی نیز مواردی از جمله ملاحظات زیست‌محیطی در فعالیت‌ها و رویدادهای ورزشی، ارزش‌های زیستی ورزش در کشور، همسویی فرهنگ ورزش و زیست‌محیطی در جامعه، اخلاق زیست‌محیطی در جامعه ورزشی و حمایت جامعه ورزش از محیط‌زیست بسیار مهم و کاربردی می‌باشند. در همین راستا مک کولوق و همکاران (۲۰۲۰) اظهار داشتند که سازمان‌های ورزشی در سراسر امریکای شمالی تعهدات عمیق خود را در زمینه مسائل زیست‌محیطی از طریق سیگنالینگ عملکرد پایدار از طریق انجمن‌های خارجی (به عنوان مثال اتحاد ورزشی سبز) یا داخلی (به عنوان مثال، گزارش‌های زیست‌محیطی و ارتباطات) ترویج می‌کنند. همچنین جعفرنیا و جلیلود (۱۳۸۹) شاخص‌های زیست‌محیطی توسعه پایدار در محیط‌زیست شهری را بررسی کردند و نشان دادند برای پایداری زیست‌بوم شهر بایستی ظرفیت زیستی و حامل این شهرها را سنجید و با تمام قوا به حفظ، توسعه و توزیع مکانی مناسب آن همت گمارد. با گذشت زمان تغییرات مثبت و منفی در ظرفیت حامل که می‌تواند برای اندازه‌گیری عملی بودن فعالیت‌های مدیریت به‌کار رود باید مورد توجه جدی مسئولین و دست‌اندرکاران مدیریت شهری در بخش

فرهنگ‌سازی توجه به محیط‌زیست در تبلیغات ورزشی توسط کسب‌وکارها، محدودیت استفاده کسب‌وکارها از وسایل و روش‌های سالم در سیستم توزیع ورزشی، چالش همکاری با کسب‌وکارهای حمل و نقل رعایت‌کننده اصول زیست‌محیطی و ضعف نظرات بر فرایند تحویل محصول به مشتری از رعایت اصول زیست‌محیطی از جمله مواردی هستند که نیاز به توجه دارند. در همین راستا اسپچمدت (۲۰۱۸) پژوهش خود را با عنوان حفاظت از محیط‌زیست از طریق ورزش انجام داد و به این نتیجه رسیدند که می‌بایست راهکارهایی برای قانونی کردن حفاظت از محیط‌زیست در ورزش ارائه شود تا مقررات حقوق بین‌الملل در این رابطه تنظیم شود. همچنین نتایج توفیق و بهمن‌پور (۱۳۹۹) نشان داد بُعد محیط‌زیستی/سلامتی بیشترین اثر را بر الگوی توسعه پایدار ورزش کشور داشته است. سپس بعد رویکردی/مدیریتی و پس از آن بُعد اجتماعی/فرهنگی و درنهایت بعد اقتصادی بر توسعه پایدار ورزش کشور اثرگذار هستند.

در بخش مقوله پدیده‌محوری، فرهنگ ورزش سبز و پایدار با ابعاد و مولفه‌هایی موردنظر هستند، از جمله بعد فرهنگ و رفتار زیست‌محیطی ذینفعان ورزش که در این خصوص توجه ذینفعان به ویژگی‌های سبز محصولات ورزشی، عدم رهاسازی زباله حاصل از استفاده از محصولات ورزشی، رعایت فرهنگ استفاده صحیح در مصرف‌کنندگان ورزشی، هدایت ذینفعان در مصرف محصولات و خدمات ورزشی سبز و گرایش مصرف‌کنندگان به تحویل محصولات و کالای ورزشی مصرف‌شده جهت بازیافت در الویت قرار داشتند. همچنین در بعد مشارکت سبز و پایدار در ورزش مواردی مانند سطح سواد بدنی و آموزش ورزشی متناسب با توسعه پایدار، فعالیت بدنی و مشارکت ورزشی مبتنی بر رعایت اصول زیست‌محیطی، جو زیست‌محیطی مناسب جهت حضور خانواده‌ها در ورزش همگانی، توسعه ورزش در اوقات فراغت و تفریحات سالم مانند گردشگری ورزشی، سطح استاندارد زیست‌محیطی مسابقات ورزشی در کشور و فرهنگ اصول زیست‌محیطی در بین ورزشکاران و مربیان ورزشی مورد توجه و قابل تامل بوده است. در این زمینه باید بیان داشت سطح سواد بدنی و آموزش ورزشی متناسب با توسعه پایدار، فعالیت بدنی و مشارکت ورزشی مبتنی بر رعایت اصول زیست‌محیطی، جو زیست‌محیطی مناسب جهت حضور خانواده‌ها در ورزش همگانی، توسعه ورزش در اوقات فراغت و تفریحات سالم مانند گردشگری ورزشی، سطح استاندارد زیست‌محیطی مسابقات ورزشی در کشور و همچنین فرهنگ اصول زیست‌محیطی در بین ورزشکاران و مربیان ورزشی، توجه ذینفعان به ویژگی‌های سبز

ارزیابی و برآزش الگوی توسعه پایدار ورزش کشور براساس دستور کار ۲۱ جنبش المپیک را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد «بُعد محیط‌زیستی/سلامتی» بیشترین اثر را بر الگوی توسعه پایدار ورزش کشور داشته است. سپس «بعد رویکردی/مدیریتی» و پس از آن «بُعد اجتماعی/فرهنگی» و درنهایت «بعد اقتصادی» بر توسعه پایدار ورزش کشور اثرگذار هستند. در میان اهداف نیز، بیشترین وزن متعلق به «برگزاری معهدانه مسابقات ورزشی نسبت به اصول توسعه پایدار» و کمترین وزن متعلق به «مبارزه با طرد اجتماعی افراد» می‌باشد.

در بخش مقوله عوامل مداخله‌گر، چالش‌های فرهنگ ورزش سبز و پایدار همچنین ابعاد و مولفه‌هایی مورد توجه بود است. در بعد تولیدات و محصولات ورزشی لازم می‌باشد ضعف استفاده کسب‌وکارها از جنس‌های مناسب در روکش و بسته‌بندی محصولات ورزشی، چالش تأمین مواد اولیه باز منابع تجدیدپذیر برای تولید محصولات ورزشی، ضعف توجه به قابلیت‌های بازیافتی در تولید محصولات ورزشی، عدم تأکید بر تأمین مواد با کیفیت و بهانه نکردن شرایط تحریم اقتصادی در تولید و ضعف تناسب تولید با نوع مصرف (پوشاک، و ...) از لحاظ اصول زیست‌محیطی موردنظر باشد. در بعد اماکن و فضاهای ورزشی نیز عدم رشد سرانه فضای ورزشی قابل استفاده برای بانوان، عدم کمک از منابع وقف، خیریه، نهادهای عمومی و مردمی جهت توسعه فضاهای ورزشی و محدودیت استانداردسازی فضاهای ورزش رقابتی و قهرمانی در کشور لازم است که برداشته شوند. در بخش فناوری و نوآوری ورزشی هم لازم است ضعف تأکید بر تولید بومی و به‌کارگیری فناوری‌های دارای استاندارد سبز در خط تولید محصولات ورزشی، چالش ارتقای سطح فناوری در مراکز و فضاهای ورزشی، ضعف واردات فناوری‌های ورزشی روز جهان دارای استاندارد سبز، محدودیت طراحی فناوری تولید برای اساس استانداردهای سبز توسط مراکز ورزشی و چالش استفاده از طراحان و کسب‌وکارهای مشاور دارای سابقه مناسب در اصول زیست‌محیطی برای اجرای بهتر برنامه‌ها در الویت باشند. در بعد خدمات و رویدادهای ورزشی، عدم توجه به معیارهای بهداشتی خدمات برای فضاهای ورزشی، محدودیت توجه به آسانی استفاده و نگهداری فضاهای ورزشی سبز، ضعف اجرای مسابقات ورزشی یا ویژگی سبز بودن و رعایت محیط‌زیست و چالش توجه استانداردهای سبز عمومی و تخصصی برای انواع رویدادهای ورزشی از امور مهم و قابل توجه هستند. همچنین برای تجارت و بازاریابی ورزشی عدم توجه به معیارهای اخلاقی زیست‌محیطی در بازاریابی توسط مراکز ورزشی، ضعف

در فرهنگ‌سازی مسائل زیست‌محیطی و مشارکت افراد مطرح ورزشی مرد در اجرای برنامه‌های فرهنگ‌سازی زیست‌محیطی در الویت قرار گیرد. کین و لیو (۲۰۲۰) بیان داشتند توسعه پایدار اجتماعی‌سازی و اشتراک منابع ورزشی در کالج‌ها و دانشگاه‌های شانشی نقش مهمی دارد و می‌توان از آن برای بهبود بهره‌برداری از منابع ورزشی استفاده کرد.

در مقوله‌ی پیامدها، نتایج و کارکردهای فرهنگ ورزش سبز و پایدار ابعاد مهمی شناسایی شدند مانند: کمک به توسعه پایدار ملی که در این زمینه باید کمک به کاهش مشکلات زیست‌محیطی، کمک به توسعه پایدار ملی و ارتقای استانداردهای زیست‌محیطی در ورزش را مدنظر قرار داد. همچنین در بخش کمک به سلامت پایدار، کمک به توسعه سلامت پایدار، ارتقای کارکردهای تربیتی ورزش در کشور، ارتقای کارکردهای جسمی و روانی ورزش در کشور و ارتقای کارکردهای فرهنگی اجتماعی ورزش در کشور از اهمیت بالایی برخوردارند. در جهت توسعه ظرفیت توسعه ورزش نیز مواردی مثل ارتقای ظرفیت توسعه ورزش در جغرافیای کشور، پایدارسازی تأمین منابع مالی و فیزیکی ورزش و ارتقای جایگاه ورزش در برنامه‌های کلان توسعه پایدار کشور باید در الویت قرار گیرند. همچنین در بعد ارتقای اجتماعی ورزش نیز تأمین رضایت مصرف‌کنندگان ورزشی، کمک به نهادینه‌سازی مشارکت ورزشی در جامعه و خانواده‌ها و ارتقای وجهه اخلاقی و سرمایه اجتماعی ورزش در جامعه از جمله موارد قابل توجه می‌باشند. در برنامه‌ریزی‌های فرهنگ‌سازی نهادی و عمومی جریان‌سازی مثبت در فضای رسانه‌ای ورزش کشور برای مسائل زیست‌محیطی، جلب حمایت مراکز علمی و دانشگاه‌ها برای توسعه پایدار ورزش، جذب منابع مالی مدیریت سبز و توسعه پایدار ورزش از مشارکت چندسازمانی، جذب حمایت مراکز و کسب‌وکارهای بخش خصوصی در توسعه پایدار ورزش و همچنین جلب حمایت نهادهای ورزشی بین‌المللی از ورزش کشور، بهره‌گیری از ظرفیت‌های داوطلبی ورزش برای اجرای برنامه‌ای زیست‌محیطی، مشارکت بیشتر مخاطبان و هواداران ورزشی در فرهنگ‌سازی مسائل زیست‌محیطی و مشارکت افراد مطرح ورزشی مرد در اجرای برنامه‌های فرهنگ‌سازی زیست‌محیطی از جمله موارد کاربردی و مهم محسوب می‌شوند. همچنین باید اظهار داشت کمک به توسعه سلامت پایدار، ارتقای کارکردهای تربیتی ورزش در کشور، ارتقای کارکردهای جسمی و روانی ورزش در کشور، ارتقای کارکردهای فرهنگی اجتماعی ورزش در کشور، کمک به کاهش مشکلات زیست‌محیطی، کمک

محصولات ورزشی، عدم رهاسازی زباله حاصل از استفاده از محصولات ورزشی، رعایت فرهنگ استفاده صحیح در مصرف‌کنندگان ورزشی، هدایت ذینفعان در مصرف محصولات و خدمات ورزشی سبز و گرایش مصرف‌کنندگان به تحویل محصولات و کالای ورزشی مصرف‌شده جهت بازیافت از اهمیت بالایی برخوردار هستند.

همچنین در بخش مقوله استراتژی‌ها، رویکردهای ترویج فرهنگ ورزش سبز و پایدار، نیز می‌توان به ابعاد مهمی که شناسایی شد پرداخت. در بعد بسترسازی ساختاری اجرایی تدوین قوانین لازم و سیاست‌گذاری در زمینه توسعه پایدار و بهبود زیست‌محیطی ورزش، برنامه‌ریزی اجرایی بین سازمانی و تقسیم کار ملی و تخصیص منابع به برنامه‌ای توسعه پایدار در ورزش، مشارکت‌دهی بخش‌ها و نقش‌های لازم جهت توسعه پایدار ورزش و افزایش بودجه مختص توسعه پایدار ورزش در کشور در الویت و ارجحیت قرار دارند. همچنین در پیاده‌سازی مدیریت سبز در ورزش نیز مواردی از جمله پیاده‌سازی استانداردهای مدیریت سبز در سازمان‌های ورزشی، الزام به رعایت مسائل زیست‌محیطی در پروژه‌ها و فرایندهای حوزه ورزش، بهبود سیستم نظارت و ارزیابی فرهنگ زیست‌محیطی و توسعه پایدار در ورزش و پیش‌بینی تغییرات لازم جهت توسعه پایدار ورزش باید مورد توجه باشند. در بخش بعد ظرفیت اقتصادی و منابع، توجه به مولفه‌های سبز در کل زنجیره تأمین ورزش، مدیریت منابع ورزش براساس استانداردهای سبز و عدم ارجحیت سود اقتصادی بر اصول زیست‌محیطی تحت هر شرایطی باید مورد اهمیت و لازم‌الاجرا باشد. برای ظرفیت‌سازی مکانی و جغرافیایی توجه به استانداردهای سبز در نظارت و ارزیابی عملکرد مراکز و فضاهای ورزشی، اجرای انواع ورزش‌ها با توجه به عوامل جغرافیایی در کشور (فضاهای طبیعی، شهری، و...) و بهبود امکانات و شرایط زیست‌محیطی حوزه مشارکت‌کنندگان ورزشی (ورزشکاران، هواداران و...) مورد توجه و الویت قرار بگیرد. همچنین برای حمایت نهادها و مشارکت سازمانی باید جریان‌سازی مثبت در فضای رسانه‌ای ورزش کشور برای مسائل زیست‌محیطی، جلب حمایت مراکز علمی و دانشگاه‌ها برای توسعه پایدار ورزش، جذب منابع مالی مدیریت سبز و توسعه پایدار ورزش از مشارکت چندسازمانی، جذب حمایت مراکز و کسب‌وکارهای بخش خصوصی در توسعه پایدار ورزش و جلب حمایت نهادهای ورزشی بین‌المللی از ورزش کشور اتفاق بیافتد. برای مشارکت نقش‌های فردی و اجتماعی، بهره‌گیری از ظرفیت‌های داوطلبی ورزش برای اجرای برنامه‌ای زیست‌محیطی، مشارکت بیشتر مخاطبان و هواداران ورزشی

فضاهای ورزشی با اکوسیستم سازگاری داشته باشند، به بالا بردن سواد زیست‌محیطی جامعه توجه داشت، فرهنگ اصول زیست‌محیطی در بین ورزشکاران و مربیان ورزشی توسعه پیدا کند و نهادینه گردد، قوانین لازم و سیاست‌گذاری در زمینه توسعه پایدار و بهبود زیست‌محیطی ورزش تدوین و اجرا شود، بودجه مختص توسعه پایدار ورزش در کشور افزایش داده شود، همچنین جایگاه ایران در شاخص‌های بین‌المللی توسعه پایدار و محیط‌زیست مورد ارزیابی و مدنظر قرار داد.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از مدیران محترم وزارت ورزش و جوانان که ما را در انجام این تحقیق یاری کردند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

References

- Andam, R. Asgari, M. Salimi, M. "Investigating Barriers to promote traditional games from the perspective of the students". *Applied Research of Sport Management*, 2015 4(2): 52-63. (In Persian).
- Anderson SE. (2006). Greening the Gridiron: Environmental Responsibility at the Super Bowl and Beyond. Available: <http://www.greenbiz.com/news/pointer2.cfm?NewsID=30282> [accessed 7 April 2006].
- Badri Azarin Yaqoub, Sedghi Shabnam, Khodadadi Mohammad Rasul, Shajie Reza (1400). Investigating the effective factors in sustainable environmental development of sports events in Iran; A thematic analysis. *Strategic studies of sport and youth*. 20(53): 175-191. (In Persian).
- Bednárová, M., Klimko, R., & Rievajová, E. (2019). From environmental reporting to environmental performance. *Sustainability*, 11(9), 2549.
- Bozhmehrani, Sara; Razavi, Seyyed Mohammad Hossein (2014). Strategies for the development of environmental culture in sports. *Strategic studies of sport and youth*. 28: 14-29. (In Persian).
- Dolles, H., & Söderman, S. (2010). Addressing ecology and sustainability in mega-sporting events: The 2006 football World Cup in Germany. *Journal of Management & Organization*, 16(4), 587-600.
- Farahani, A. Shabani Moghadam, K (2015). "Environmental Management in Sports", Hatami Publications, pp. 5, 19, 20, 89. (In Persian).
- Ghorbani, Mohammad Hossein; Safari, Hamidreza; Ismaili Jafarlo; Mohammad Reza (2019). Sustainable development through sport: obstacles and strategies. *Sports management studies*. 12 (68): 83-102. (In Persian).
- Jafarnia, Shahram and Jalilund, Hamid (2009). Investigating the environmental indicators of sustainable development in the urban environment. The fourth specialized conference and exhibition of environmental engineering, Tehran, <https://civilica.com/doc/93177>. (In Persian).
- Jin, L., Zhang, J.J., Pitts, B.G., Connaughton, D., Swisher, M., Holland, S., & Spengler, J.O. (2015). "Factors associated with an athletic donor's intention to donate to green stadium initiatives of a collegiate athletic program". *International Journal of Event Management Research*, 10(1), (TBC).
- Manjemzadeh, Seyyed Amirhossein; Ziari, the glory of God; Majdi, Hamidreza (2016). Investigating the environmental indicators of sustainable development and the level of its enjoyment in the big cities of Iran. *New perspectives in human geography*, 10th year, number 1 (serial 37): 276-298. (In Persian).
- McCullough Brian P., Jamee Pelcher, Sylvia Trendafilova. An Exploratory Analysis of the Environmental Sustainability Performance Signaling Communications among North American Sport Organizations. *Sustainability* 2020, 12, 1950; doi:10.3390/su12051950.
- McCullough, B. P. (2013). "Identifying the influences on sport spectator recycling behaviours using the theory of planned behavior".

- International Journal of Sport Management and Marketing, 14, 146-168.
- Nazari Leila, Keivan Shabani Moghaddam. The Relationship between Environmental Knowledge and Sport Event Organizers' Support for Sustainable Management in Sport. *New Approaches in Sport Sciences (NASS)*, 2019, 1(2): 109-120. (In Persian).
- Official Report of the XXVIII Olympiad (2004). ORGANISING COMMITTEE FOR THE GAMES. 290-300 pp.
- optional, narcissus; Eidi, Hossein; Shabani Moghadam, Keyvan (2017). Explaining the model of influencing factors on the development of environmental culture in sports. *Applied researches in sports management*, seventh period, number 2 (26): 57-67.
- Qin, P., & Liu, Y. (2020). Driving path of the socialization and sustainable development of sports resources in Shaanxi Universities under the background of supply-side reform. *Sustainable Computing: Informatics and Systems*, 28, 100400.
- reward, the world; reward, trustee; Naderian, Massoud; Sultan Hosseini, Muhammad (1390). Investigating the environmental effects of sports venues on the urban environment. *Journal of Environment and Development*, 3: 110-129.
- Rouhani, legend; Tayibi Thani, Seyyed Mustafa; Bahmanpour, Homan; Sender, Baqir. (2016). Spatial evaluation and assessment of environmental sustainability of Shemiranat sports complexes in Tehran in relation to air pollution zoning: in line with sustainable development and environmental protection. *Quarterly Journal of Geography and Regional Planning*. 8(1), 215-236. (In Persian).
- Schmidt, R. (2017). Protecting the Environment through Sports? Public-Private Cooperation for Regulatory Resources and International Law. *European Journal of International Law*, 28(4), 1341-1366.
- Taherkhani, Hassan, Sharifi Far, Farideh, Nik Bakhsh, Reza. (2019). Designing a model of environmental sustainability development indicators in sports in the country. *Sports Sciences Quarterly*, (In Persian).
- Taherkhani, Hassan; Sharififar, Farida; Nik Baksh, Reza. (2018). Presenting the model of environmental policies in sports based on the paradigm model. *Contemporary researches in sports management*. 9(18): 123-140. (In Persian).
- Tawfiq, Ali; Bahmanpour, Homan (2019). Evaluation and fitting of the country's sports sustainable development model based on the agenda of the 21st Olympic movement. *Socio-Cultural Studies of First Year Olympics No. 3*: 126-142. (In Persian).
- Ting, K. C., Lin, H. H., Chien, J. H., Tseng, K. C., & Hsu, C. H. (2021). How can sports entrepreneurs achieve their corporate sustainable development goals under the COVID-19 epidemic?. *Environmental Science and Pollution Research*, 1-16.
- Yang, S., Xu, J., & Yang, R. (2020). Research on coordination and driving factors of sports industry and regional sustainable development—Empirical research based on panel data of provinces and cities in eastern China. *Sustainability*, 12(3), 813.